

BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN
TỔNG CỤC THỦY SẢN

Chủ biên: TS. NGÔ ANH TUẤN

50^{NĂM} THỦY SẢN Việt Nam

NHÀ XUẤT BẢN NÔNG NGHIỆP

BỘ NÔNG NGHIỆP VÀ PHÁT TRIỂN NÔNG THÔN
TỔNG CỤC THỦY SẢN

Chủ biên: TS. Ngô Anh Tuấn

50 NĂM
THỦY SẢN VIỆT NAM

NHÀ XUẤT BẢN NÔNG NGHIỆP
HÀ NỘI - 2013

NHỮNG NGƯỜI THỰC HIỆN:

TS. Ngô Anh Tuấn - Chủ biên

Cùng tập thể cộng tác viên:

TS. Trần Thị Dung
TS. Trần Đình Luân
CN. Trần Thị Miêng
TS. Nguyễn Kim Phúc
ThS. Đặng Văn Thi
ThS. Lê Văn Thắng
ThS. Nguyễn Phi Toàn
ThS. Phạm Văn Tuyển
ThS. Trần Văn Tam
ThS. Nguyễn Duy Vĩnh

Với sự tham gia hỗ trợ của tập thể lãnh đạo:

Cố Viện trưởng, PGS.TS. Lê Tiêu La
Viện trưởng, TS. Nguyễn Thanh Tùng
Phó Viện trưởng, TS. Nguyễn Phương Dung
Phó Viện trưởng, ThS. Cao Lệ Quyên

Và toàn thể công nhân, viên chức Viện Kinh tế và Quy hoạch Thủy sản.

Bản quyền tác phẩm: Thuộc về TS. Ngô Anh Tuấn và các CTV.
Việc tái bản toàn bộ hoặc một phần của ấn phẩm này
phải được sự đồng ý của tác giả.

MỤC LỤC

DANH MỤC CÁC TỪ, NGỮ VIẾT TẮT	vii
LỜI NÓI ĐẦU	1
Chương I. ĐẶC ĐIỂM TỰ NHIÊN, KINH TẾ, XÃ HỘI CỦA NGÀNH THỦY SẢN	3
1.1. NHỮNG ĐẶC ĐIỂM CỦA NGÀNH THỦY SẢN QUA CÁC THỜI KỲ	3
1.1.1. Khái lược quá trình hình thành ngành Thủy sản	3
1.1.2. Điều kiện tự nhiên gắn liền với các đặc điểm sản xuất thủy sản	4
1.1.3. Kinh tế thị trường và các đặc điểm sản phẩm nghề cá	9
1.1.4. Những đặc điểm của ngành Thủy sản Việt Nam	12
1.1.5. Văn hóa ẩm thực thủy sản	13
1.1.6. Xã hội làng cá	14
1.2. ĐẶC ĐIỂM KTXH NGÀNH THỦY SẢN QUA CÁC THỜI KỲ	15
1.2.1. Những đặc điểm KTXH ngành Thủy sản thời kỳ 1960-1975	15
1.2.2. Thời kỳ 1976-1980	17
1.2.3. Thời kỳ 1981-2010	18
Chương II: KHAI THÁC VÀ BẢO VỆ NGUỒN LỢI THỦY SẢN	24
2.1. ĐÁNH GIÁ THỰC TRẠNG KTTS 50 NĂM QUA (1960-2010)	24
2.1.1. Mô hình sản xuất, cơ chế và tư duy quản lý	24
2.1.2. Thuyền nghề, lao động, sản lượng, năng suất và hiệu quả KTTS	36
2.1.3. Cơ sở hạ tầng, hậu cần dịch vụ KTTS	44
2.2. TÌNH HÌNH VÀ KẾT QUẢ ĐIỀU TRA NGUỒN LỢI HẢI SẢN	48
2.2.1. Giai đoạn 1960 - 1975	48
2.2.2. Giai đoạn 1976 - 1980	49
2.2.3. Trữ lượng và phân bố nguồn lợi hải sản	54
2.3. NHỮNG TỒN TẠI, YẾU KÉM TRONG KHAI THÁC VÀ BẢO VỆ NGUỒN LỢI THỦY SẢN	57
2.3.1. Những tồn tại, hạn chế	57
2.3.2. Những sai lầm, khuyết điểm	60
2.4. CÁC BÀI HỌC KINH NGHIỆM	63
2.4.1. Thời kỳ 1960-1975	63
2.4.2. Thời kỳ 1976-1980	65
2.4.3. Thời kỳ 1981-2010	65

Chương III: NUÔI TRỒNG THỦY SẢN	69
3.1. THỰC TRẠNG NUÔI TRỒNG THỦY SẢN	69
3.1.1. Thời kỳ 1960-1975	69
3.1.2. Thời kỳ 1976-1980	72
3.1.3. Thời kỳ 1981-2010	73
3.2. DỊCH VỤ HẬU CẦN NUÔI TRỒNG THỦY SẢN	90
3.2.2. Các hóa chất, chế phẩm sinh học và thuốc thú y trong NTTS	92
3.2.3. Đầu tư hạ tầng NTTS	92
3.3. THÀNH TỰU, TỒN TẠI, HẠN CHẾ VÀ NHỮNG BÀI HỌC KINH NGHIỆM PHÁT TRIỂN NUÔI TRỒNG THỦY SẢN	93
3.3.1. Đánh giá chung những thành tựu trong NTTS	93
3.3.2. Những tồn tại, hạn chế trong NTTS	94
3.3.3. Những bài học kinh nghiệm phát triển NTTS	96
Chương IV: THỦY SẢN HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ	98
4.1. QUÁ TRÌNH HỘI NHẬP CỦA THỦY SẢN VIỆT NAM	98
4.1.1. Thời kỳ 1960 - 1980	98
4.1.2. Thời kỳ 1981-2010	99
4.2. NHỮNG KHÓ KHĂN, THÁCH THỨC VÀ DỰ BÁO XU HƯỚNG PHÁT TRIỂN HỘI NHẬP KINH TẾ QUỐC TẾ	106
4.2.1. Những khó khăn, thách thức trong quá trình hội nhập kinh tế quốc tế	106
4.2.2. Dự báo xu hướng hội nhập của ngành Thủy sản Việt Nam	108
4.3. NHỮNG BÀI HỌC KINH NGHIỆM	115
4.3.1. Chủ động đề xuất và thực hiện sáng tạo cơ chế quản lý mới gắn sản xuất thủy sản với kinh tế thị trường, lấy xuất khẩu là khâu đột phá trong hội nhập kinh tế quốc tế	115
4.3.2. Nắm bắt cơ hội mở rộng thị trường xuất khẩu và đối tác thương mại	116
4.3.3. Hội nhập kinh tế quốc tế tạo động lực mới cho đầu tư trong và ngoài nước phát triển thủy sản	118
4.3.4. Chủ động vận dụng vị thế và tính công bằng trong thương mại quốc tế khi xử lý tranh chấp thương mại	119
4.3.5. Thông qua hội nhập kinh tế quốc tế đào tạo cán bộ quản lý và đội ngũ doanh nhân trong môi trường cạnh tranh quốc tế	119
Chương V: CHẾ BIẾN, THƯƠNG MẠI THỦY SẢN	120
5.1. CHẾ BIẾN THỦY SẢN NỘI ĐỊA	120
5.1.1. Giai đoạn 1960-1980	120
5.1.2. Giai đoạn 1981-1990	121
5.1.3. Giai đoạn 1990-2000	123
5.1.4. Giai đoạn 2001-2010	124

5.2. CHẾ BIẾN THỦY SẢN XUẤT KHẨU	128
5.2.1. Giai đoạn 1960-1980	128
5.2.2. Giai đoạn 1981-1990	130
5.2.3. Giai đoạn 1991-2000	131
5.2.4. Giai đoạn 2001-2010	133
5.3. HẬU CẦN DỊCH VỤ PHỤC VỤ CHẾ BIẾN THỦY SẢN	135
5.3.1. Công nghiệp và dịch vụ máy, thiết bị chế biến	135
5.3.2. Kho lạnh	136
5.3.3. Chợ cá	139
5.4. KHOA HỌC CÔNG NGHỆ TRONG CHẾ BIẾN THỦY SẢN	140
5.5. VAI TRÒ QUẢN LÝ NHÀ NƯỚC TRONG PHÁT TRIỂN CHẾ BIẾN THỦY SẢN	142
5.5.1. Quản lý nhà nước về ATVSTP thủy sản	142
5.5.2. Quản lý nhà nước và vai trò của Hội, Hiệp hội trong chế biến, thương mại và xuất khẩu thủy sản	144
5.6. NHỮNG VẤN ĐỀ ĐẶT RA VÀ CÁC BÀI HỌC KINH NGHIỆM	146
5.6.1. Thành tựu và nguyên nhân	147
5.6.2. Các vấn đề cần giải quyết	150
5.6.3. Các bài học kinh nghiệm	152
Chương VI: PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC THỦY SẢN	155
6.1. ĐÁNH GIÁ HIỆN TRẠNG NHÂN LỰC NGÀNH THỦY SẢN	155
6.1.1. Lao động ngành Thủy sản	155
6.1.2. Chất lượng lao động ngành Thủy sản	156
6.1.3. Hiện trạng công chức, viên chức	157
6.2. ĐÁNH GIÁ VỀ CÔNG TÁC ĐÀO TẠO CHUYÊN NGÀNH THỦY SẢN	160
6.2.1. Số lượng các cơ sở đào tạo thủy sản	160
6.2.2. Cơ cấu các cơ sở đào tạo thủy sản theo bậc đào tạo	160
6.2.3. Cơ cấu các cơ sở đào tạo theo ngành, nghề và vùng lãnh thổ	162
6.2.4. Quy mô đào tạo nhân lực thủy sản	164
6.2.5. Kết quả và hiệu quả đào tạo	166
6.3. NHU CẦU, KHẢ NĂNG ĐÀO TẠO VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐANG ĐẶT RA ĐỐI VỚI PHÁT TRIỂN NGUỒN NHÂN LỰC THỦY SẢN	167
6.3.1. Nhu cầu và khả năng đào tạo, bồi dưỡng nhân lực ngành Thủy sản	167
6.3.2. Nguyên nhân của các tồn tại, yếu kém trong đào tạo phát triển nguồn nhân lực thủy sản	171
6.3.3. Những bài học kinh nghiệm	171

Chương VII: ĐẦU TƯ TÀI CHÍNH PHÁT TRIỂN THỦY SẢN	174
7.1. THỰC TRẠNG ĐẦU TƯ TÀI CHÍNH CỦA NGÀNH THỦY SẢN	174
7.1.1. Đầu tư tài chính thời kỳ 1960-1975	174
7.1.2. Đầu tư tài chính thời kỳ 1976-1980	175
7.1.3. Đầu tư tài chính thời kỳ 1981-2010	176
7.2. NHỮNG HẠN CHẾ, TỒN TẠI VÀ PHƯƠNG HƯỚNG ĐỔI MỚI QUẢN LÝ ĐẦU TƯ NGÀNH THỦY SẢN	185
7.2.1. Hạn chế, tồn tại trong quản lý đầu tư theo dự án	185
7.2.2. Những tồn tại, hạn chế trong quản lý nhà nước đầu tư phát triển	188
7.2.3. Đổi mới quản lý đầu tư phát triển thủy sản	190
Chương VIII: ĐÁNH GIÁ TĂNG TRƯỞNG VÀ CHẤT LƯỢNG TĂNG TRƯỞNG NGÀNH THỦY SẢN	193
8.1. THỰC TRẠNG TĂNG TRƯỞNG VÀ CHẤT LƯỢNG TĂNG TRƯỞNG CỦA NGÀNH THỦY SẢN VIỆT NAM	193
8.1.1. Thực trạng tăng trưởng ngành Thủy sản	193
8.1.2. Thực trạng chất lượng tăng trưởng ngành Thủy sản	197
8.2. KẾT QUẢ VÀ NHỮNG VẤN ĐỀ ĐANG ĐẶT RA	209
8.2.1. Những kết quả đạt được	209
8.2.2. Những vấn đề đang đặt ra	210
8.3. ĐỊNH HƯỚNG NÂNG CAO CHẤT LƯỢNG TĂNG TRƯỞNG NGÀNH THỦY SẢN	211
KẾT LUẬN	213
PHỤ LỤC	216
TÀI LIỆU THAM KHẢO	242